

7p 5/1-95

BRYTER REGLENE: Alle saker som førstefullmektig Cecilie Herdal og de andre arkivarene i Sosialdepartementet oppfatter som «menneskesaker», blir unntatt offentlighet og sladdet vekk.

Departementsjournaler sensureres

107919

Departementene driver streng sensur av offentlige journaler, noe som ofte kan være i strid med offentlighetsloven.

PER ANDERS JOHANSEN
INGAR JOHANSEN (foto)

En rapport laget for Statens informasjonstjeneste, viser at viktige saker som angår deg, blir sensurert vekk i statsrådenes offentlige journaler. Opplysningene blir helt eller delvis fjernet, slik at du blir nektet innsyn og ikke kan påvirke hva som skjer. Undersøkelsen er gjennomført av Norsk Regnesentral, og avdekker meget systematiske sladderutiner i arkivene til statsrådene Gunnar Berge, Nils Totland, Hill-Marta Solberg og Kjell Opseth.

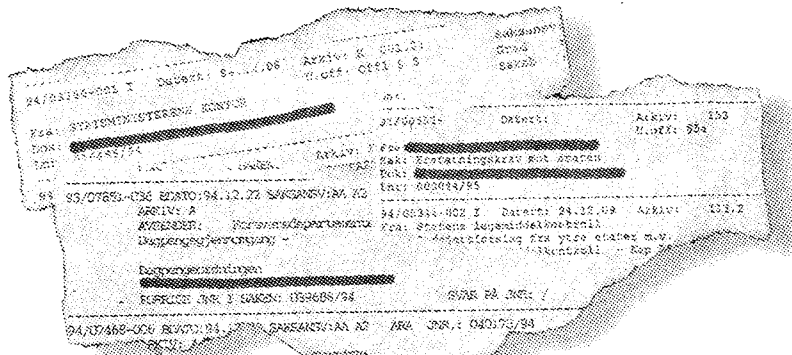
Rapporten beskriver i detalj hvordan flere av statsrådenes arkiver regelmessig fjerner opplysninger i journalene, ofte stikk i strid med loven. Saker blir sladdet slik at enkeltmennesker, organisasjoner, bedrifter og journalister ikke får vite hva dokumentene inneholder. Utvalgte personer i arkivene er satt til utføre det som beskrives som «kontroll og korrektur» av journalene.

Bryter reglene

I rapporten fremgår det blant annet at saker som inneholder personnavn, rutinemessig blir fjernet. Alle saker som arkivarene til statsråd Hill-Marta Solberg i Sosialdepartementet oppfatter som «menneskesaker», blir unntatt offentligheten og sladdet vekk.

Medarbeiderne til statsråd Nils Totland har utviklet en egen metode for å hindre åpenhet. Frem til desember i fjor ble dokumenter som ble unntatt offentlighet, sensurert automatisk.

Dermed ble innholdet i dokumentene fjernet i den offentlige journalen.

SLIK FJERNES OPPLYSNINGER: Statsrådenes arkiver fjerner rutinemessig opplysninger i journalene. Resultatet er at offentligheten ikke får innsyn i hva byråkratene foretar seg.

STRENG SENSUR: Norsk Regnesentral's rapport avdekker meget systematiske sensurutiner i arkivene til statsrådene Nils Totland, Hill-Marta Solberg, Kjell Opseth og Gunnar Berge. Opplysninger fjernes regelmessig, ofte stikk i strid med loven.

Noe av den samme praksisen har funnet sted i arkivet til kommunal- og arbeidsminister Gunnar Berge. I rapporten fremgår det at dokumentene er blitt sladdet rutinemessig.

Når et dokument ble fjernet fra den offentlige journalen, fikk arkivarene automatisk opp unntak fra offentlighet med hjemmel i en bestemt paragraf, ifølge rapporten.

Denne spesielle formen for saksbehandling skal nå ha blitt stoppet etter at forholdene ble avdekket.

Samferdselsdepartementet og statsråd Kjell Opseth kom best ut av de fire departementene når det gjelder åpenhet, mener forskerne. Men også her har det forekommet sladding av de offentlige journalene.

Omfattende problem

En undersøkelse Aftenposten gjorde i desember

1994, viste at 10 av 19 departementer klusset med sine journaler slik at offentligheten ble hindret innsyn. Dette skjer blant annet ved hjelp av nye dataprogrammer som automatisk fjerner opplysninger i journalene.

Nei til åpenhet

Flere av arkivlederne som er intervjuet, er meget skeptisk til åpenhet fordi det tar for mye tid og ressurser. Enkelte av saksbehandlerne legger ikke skjul på at man ikke vil ha innsyn fordi åpenhet forstyrrer saksgangen.

Når saker er under behandling, unntar jeg alltid dokumenter fra offentlighet, sier en av saksbehandlerne.

Forholdene som nå blir avdekket, kommer opp etter at Administrasjonsdepartementet satte i gang et prosjekt med elektronisk

journalføring. Hensikten var å skape mer åpenhet. Nå står hele prosjektet i fare fordi mange departementer er redde for økt innsyn som følge av at journalene blir mer tilgjengelige. Samtidig har ikke journalistene vært flinke nok til å bruke systemet med elektronisk journalføring.

Misforståelser

Avdelingsdirektør Sjur Strand i Administrasjonsdepartementet mener at mange av forholdene rapporten peker på, nå er rettet opp.

I vårt departement har vi nå sluttet med den systematiske graderingen. Jeg tror mange av disse problemene rett og slett beror på endel misforståelser om reglene.

Dette er ikke noen bevisst måte å gjemme vekk

dokumentene på, sier Strand.

Avviser sensur

Ifølge direktøren for Statens informasjonstjeneste, Arne Simonsen, skal resultatet av rapporten nå følges opp, men han avviser at foregår utstrakt sensur i arkivene.

Jeg ville ikke bruke ordet sensur. Problemet er vel heller at det mangler kunnskap om hvordan offentlighetsloven kan praktiseres slik at man både tar hensyn til personvern og til at offentligheten skal få innsyn, sier Simonsen. Han vil ikke kommentere de forholdene rapporten peker på i de enkelte departementene.

Vi skal bruke rapporten til å vurdere prosjektet med elektronisk journalføring. Det blir Administrasjonsdepartementet som avgjør om dette skal videreføres, sier Simonsen.

REGLENE:

- Forskrift av 14. februar 1986 til Offentlighetsloven sier følgende:
- Dersom et dokument inneholder opplysninger som medfører at dokumentet skal eller kan unntas offentlighet, så skal dokumentet likevel føres inn i den journalen offentligheten har tilgang til.
- Dette skal skje på en slik måte som gjør det mulig å identifisere dokumentet, så langt dette kan skje uten å røpe opplysninger som er undergitt lovbestemt taushetsplikt eller som almenheten for øvrig ikke kan kreve. Hel utstrykning kan bare foretas dersom det er nødvendig for ikke å røpe opplysninger som er undergitt lovbestemt taushetsplikt.

-Journalføringen lovstridig

Journalføringen er på flere områder i strid med offentlighetsloven, sier forsker Anders Kluge ved Norsk Regnesentral, som har vært med på undersøkelsen.

En del av de automatiske kontrollrutinene i arkivene er både merkelige og ganske spesielle. Ofte skyldes dette at man rett og slett ikke kjenner lovverket, sier Kluge.

Undersøkelsen viser at det ikke bare er byråkratene som ikke kjenner offentlighetsloven.

Misforståelser

Også blant journalister er det mange misforståelser om loven. Det fører til at man ikke benytter seg av retten til å be om innsyn.

Offentlighetsprinsippet i forvaltningen er under press, til tross for signalene fra Stortinget om at man ønsker mer åpenhet, sier leder for Institutt for Journalistikk Nils Øy. Han sitter i Offentlighetsutvalget til Norsk Presseforbund.

Vi har lenge vært bekymret over at det foregår en overdreven sladding. Dette bekrefter vårt inntrykk. Men jeg har aldri hørt om et slikt systematisk unntak av dokumenter som inneholder personnavn.